

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สื่อวิทยุกระจายเสียงถือเป็นสื่อที่มีบทบาทกับสังคมไทยมาโดยตลอด ตั้งแต่ถูกนำเข้ามาในรูปของวิทยุที่ใช้เพื่อการติดต่อสื่อสาร โดยพลเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ในขณะนั้น ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อจากนั้น วิทยุกระจายเสียงได้เข้ามามีบทบาทในการเป็นกระบอกเสียงให้กับรัฐ แพร่กระจายข่าวสารไปสู่ประชาชน ในช่วงปี 2475 ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครอง และเมื่อรัฐบาลมองเห็นความสำคัญของสื่อวิทยุกระจายเสียง จึงอนุญาตให้หน่วยงานราชการอื่นๆ ตั้งสถานีวิทยุขึ้นได้ ระยะนี้ นอกจากวิทยุกระจายเสียงจะเป็นสื่อที่ให้ความบันเทิง ข่าวสาร และความรู้ ยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในทางการเมืองอีกด้วย ในปี 2535 ได้มีการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสื่อของรัฐและให้เสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน เนื่องจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ทำให้สื่อวิทยุกระจายเสียงมีสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารมากขึ้น อย่างไรก็ตาม บทบาทที่พัฒนาไปได้นั้น ขึ้นอยู่กับระบบวิทยุกระจายเสียงที่ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน

ในความเป็นจริงแล้ว ระบบการกระจายเสียงทั่วโลก สามารถแบ่งได้เป็น 3 ระบบใหญ่ๆ คือ¹

1. ระบบที่รัฐเป็นผู้ให้บริการหรือสื่อสารเพื่อประโยชน์สาธารณะ (Public Service System) รัฐเป็นผู้จัดสรรคลื่นความถี่และเป็นเจ้าของสถานี รวมทั้งดำเนินกิจการเอง รายได้ของสถานีมาจากภาษีของผู้รับ และไม่มีการโฆษณา เน้นการรักษาผลประโยชน์ของชาติ เช่น บีบีซี ของสหราชอาณาจักร เอ็นเอชเค ของญี่ปุ่น พีบีเอส ของสหรัฐอเมริกา ช่อง 11 ของไทย
2. ระบบที่ธุรกิจเอกชนเป็นผู้ให้บริการหรือสื่อสารในตลาดเสรี (Free Market System หรือ Private Enterprise System) ซึ่งรัฐเป็นผู้จัดสรรคลื่นความถี่และดำเนินการ

¹อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. โครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองของระบบวิทยุและโทรทัศน์ไทยและผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ, 2541.

แต่เปิดโอกาสให้บริษัทเอกชนเข้ามาเป็นเจ้าของ เช่น เอบีซี ซีบีเอส และเอ็นบีซี ของสหรัฐอเมริกา ไอทีวี ของสหราชอาณาจักร ไอทีวี ของไทย

3. ระบบผสมระหว่างการสื่อสารเพื่อประโยชน์สาธารณะกับการเปิดให้เอกชนเข้ามาดำเนินการ (Mixed System) รัฐจะเป็นผู้จัดสรรคลื่นความถี่ และเปิดให้องค์การสาธารณะและสถาบันทางการศึกษาหรือสถาบันทางสังคมเข้าดำเนินการได้ เช่น วิทยุชุมชนของสหรัฐอเมริกา

สำหรับประเทศไทย ในระยะบุกเบิก สื่อวิทยุกระจายเสียงถูกควบคุมและดำเนินการโดยรัฐทั้งหมด และมีสถานีอยู่เพียง 1 สถานี คือสถานีวิทยุโทรเลข ที่ศาลาแดง กรุงเทพฯ ขวัญเรือน กิติวัฒน์ ได้กล่าวไว้ในปี 2526 ว่า ประเทศไทยมีระบบวิทยุกระจายเสียงในแง่การเป็นเจ้าของกิจการใน 4 ลักษณะ คือ²

1. รัฐเป็นเจ้าของ และดำเนินการโดยบุคลากรของรัฐ รายได้ของสถานีวิทยุเหล่านี้ได้จากเงินงบประมาณแผ่นดินในแต่ละปี ไม่มีการแสวงหารายได้หรือผลประโยชน์จากการโฆษณา สถานีวิทยุเหล่านี้ ได้แก่ สถานีวิทยุในเครือข่ายของกรมประชาสัมพันธ์ สถานีวิทยุของหน่วยราชการบางแห่ง เช่น สถานีวิทยุศึกษา สถานีวิทยุ อส.พระราชวังดุสิต สถานีวิทยุของกองบัญชาการทหารสูงสุด

2. รัฐเป็นเจ้าของในฐานะผู้บริหารกิจการ และเป็นผู้วางนโยบายหลักของสถานี ส่วนการดำเนินงานด้านรายการนั้น อนุญาตให้บุคคลภายนอก (ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของรายบุคคลหรือบริษัท) เข้ามาซื้อเวลาของสถานี และหารายได้จากโฆษณาสินค้าเป็นหลัก สถานีวิทยุกระจายเสียงส่วนใหญ่ในปัจจุบัน (2526) ดำเนินการด้วยระบบนี้

3. รัฐวิสาหกิจเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีส่วนราชการต่างๆ เป็นผู้ถือหุ้น และบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจ ซึ่งได้แก่ สถานีวิทยุ ท.ท.ท. ในสังกัดองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย รายได้ของสถานีวิทยุกระจายเสียงเหล่านี้ได้จากการโฆษณาสินค้า หรือได้จากการขายเวลาของทางสถานี (ทั้งในรูปของการเช่าเป็นช่วงหรือเหมาเวลาทั้งหมด)

4. รัฐหรือรัฐวิสาหกิจทำสัญญาให้สัมปทานแก่บริษัทเอกชนเข้าดำเนินการวิทยุกระจายเสียง ซึ่งสัญญานั้นอาจจะทำเป็นรายปี บางทีครั้งละ 3-4 ปี หรืออาจจะถึง 10-15 ปี แล้วแต่ข้อตกลง ซึ่งสถานีผู้ให้สัมปทานจะได้รับประโยชน์ที่แน่นอนจำนวนหนึ่งจากบริษัทเอกชนตามระยะเวลา

² ขวัญเรือน กิติวัฒน์. วิทยุกระจายเสียงไทย ใน วิวัฒนาการสื่อมวลชนไทย. กรุงเทพมหานคร : พุทธบูชาการพิมพ์, 2526.

ที่ได้ตกลงกันได้ สถานีวิทยุเหล่านี้หารายได้จากการโฆษณาสินค้าหรือขายเวลาให้แก่บุคคลภายนอก

และจากรายงานเรื่องบทบาทของรัฐในด้านสื่อมวลชน นำเสนอสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย เมื่อเมษายน 2536 กล่าวว่า แม้ว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงทุกแห่งจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ แต่ในทางปฏิบัติส่วนใหญ่ ผู้ที่ทำหน้าที่ส่งกระจายเสียงไม่ใช่คนในภาครัฐหรือรัฐวิสาหกิจ แต่เป็นเอกชน สาเหตุเพราะสถานีวิทยุภาครัฐขาดแคลนงบประมาณ เงินลงทุนเพื่อการพัฒนาเครื่องมือเครื่องมือการส่งกระจายเสียงให้ทันเทคโนโลยีที่เจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ขาดแคลนอุปกรณ์และบุคลากรผู้ชำนาญงานในการผลิตการกระจายเสียง สถานีวิทยุหลายแห่งได้ให้เอกชนเช่าเวลาเพื่อไปดำเนินการบางช่วงเวลา บางแห่งก็ขายสัมปทานให้เอกชนดำเนินการเป็นรายปี

เนาวรัตน์ วิริยะเวสร์มกุล จึงแยกรูปแบบการดำเนินงานของสถานีวิทยุในประเทศไทยทั้งกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เป็น 3 รูปแบบ คือ³

1. ส่วนราชการดำเนินการเองทั้งหมด ไม่มีการขายเวลา

แม้ว่าแนวคิดการจัดระบบวิทยุกระจายเสียง จะยึดถือปรัชญาที่ว่ารัฐเป็นผู้ให้บริการแก่ประชาชนในแนว public service แต่ในทางปฏิบัติได้มีการปรับเปลี่ยนเข้าสู่บริบททางการเมืองและสภาพเศรษฐกิจสังคมในยุครอยต่อระหว่างระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และระบอบประชาธิปไตย และสถานการณ์ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งสื่อวิทยุและโทรทัศน์เริ่มมีบทบาทในสังคมไทย ระบบวิทยุกระจายเสียงจึงเป็นระบบรัฐเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ (state system) ในระยะเริ่มแรก และต่อมาเปิดให้เอกชนเข้ามาประมูลเวลาสถานีไปดำเนินการ แต่ยังเป็นองค์กรสาธารณะประโยชน์ หรือสหภาพแรงงานเข้าไปดำเนินการ

2. ส่วนราชการให้เอกชนเช่าทำรายการบางช่วงเวลาและทำเองบางช่วงเวลา

การเติบโตของวิทยุกระจายเสียงเป็นผลพวงมาจากธุรกิจโทรคมนาคมที่พัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารให้รวดเร็วขึ้น จึงทำให้ธุรกิจประเภทนี้เกิดการแข่งขันอย่างมาก

³ เนาวรัตน์ วิริยะเวสร์มกุล. การวิเคราะห์โครงสร้างธุรกิจสื่อวิทยุกระจายเสียง บริษัท มีเดียพลัส จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ทั้งนี้เพราะสารสนเทศที่นำเสนอสิ่งที่มีสาระและประโยชน์กับผู้บริโภคมากขึ้น การแข่งขันแย่งชิงช่วงเวลา prime-time ทำให้ธุรกิจนี้มีค่าใช้จ่ายสูงมาก

3. ส่วนราชการขายเวลาหรือสัมปทานให้เอกชนรับไปดำเนินการโดยมีสัญญาเป็นรายปี สถานีวิทยุกระจายเสียงที่ตั้งขึ้นเป็นจำนวนมากนั้น ส่วนใหญ่ดำเนินการเป็นธุรกิจเชิงพาณิชย์ มิได้ดำเนินการแบบหน่วยงานของรัฐที่อาศัยงบประมาณแผ่นดิน และมีข้าราชการเป็นผู้ดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของสถานีวิทยุขนาดเล็กใน ส่วนภูมิภาคจำนวนมากที่บริษัทธุรกิจด้านบันเทิง หรือโฆษณาเข้าดำเนินการตั้งแต่ การลงทุนปลูกสร้างอาคาร จัดหาเครื่องส่ง อุปกรณ์ บำรุงรักษาอุปกรณ์ ขายเวลา หาโฆษณา และจัดทำรายการ สถานีวิทยุในกทม.บางสถานีมีข้อตกลงร่วมทุนกับบริษัทเอกชนในการลงทุนด้าน hardware ของสถานี โดยบริษัทนั้นจะทำสัญญาเข้าจัดการรายการ หรือขายเวลาต่อในลักษณะของโบรกเกอร์คนกลางตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

ระบบวิทยุกระจายเสียงนั้น ประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ คือ โครงสร้าง และตัวโครงสร้างยังประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ ซึ่งแต่ละตัว ต่างก็มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ได้แก่ โครงสร้างทางด้านการเป็นเจ้าของและการควบคุม โครงสร้างทางด้านรายได้ ลักษณะการดำเนินงานและการจัดการ และการแสดงออกซึ่งบทบาทของแต่ละสถานี

เมื่อโครงสร้างทางด้านการเป็นเจ้าของและการควบคุมของสื่อวิทยุกระจายเสียงไทยเปลี่ยนแปลงไป การหารายได้จึงมีความเปลี่ยนแปลงไปด้วย จากเดิมที่ได้งบประมาณจากภาครัฐ เมื่อระบบเปลี่ยนไปให้เอกชนหรือรัฐวิสาหกิจเข้ามาดำเนินการ แหล่งรายได้ก็เปลี่ยนไปเป็นการโฆษณาหรือการขายเวลาให้บุคคลภายนอก ลักษณะการดำเนินงานเปลี่ยนไปในเชิงธุรกิจ ทำให้การแสดงบทบาทและภารกิจหน้าที่ของแต่ละสถานีก็มีความเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน

โครงสร้างของสื่อและลักษณะการควบคุมที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับความคาดหวังหรือความต้องการของสังคมที่มีต่อสื่อ (Normative) รวมทั้งลักษณะการหารายได้ ซึ่งทำให้สามารถแบ่งแยกสถานีวิทยุกระจายเสียงในปัจจุบันได้ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงที่แสวงหากำไร (Commercial Station) เป็นสถานีที่ทำเพื่อแสวงหากำไรเพียงอย่างเดียว กับสถานีวิทยุกระจายเสียงแบบไม่แสวงหากำไร (Non-commercial Station) ซึ่งเป็นสถานีที่ไม่แสวงหากำไร และมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสาธารณะ (public interest) และสังคม

สถานีวิทยุสถาบันการศึกษา เป็นหนึ่งในประเภทของสถานีวิทยุกระจายเสียงแบบไม่ค้ากำไร ที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมทางด้านการให้การศึกษา จึงมีปรัชญาในการจัดตั้งว่า ควรเป็นสถานีที่ให้การศึกษาและเป็นสถานีที่ไม่แสวงหากำไร⁴ นอกจากนี้ สถานีวิทยุสถาบันการศึกษายังมีลักษณะเป็น สถานีวิทยุที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาทางด้านการจัดและผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง และฝึกปฏิบัติด้านเทคโนโลยีการกระจายเสียง รวมทั้งเป็นแหล่งเผยแพร่วิทยาการของมหาวิทยาลัย และเป็นสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้กับมหาวิทยาลัยด้วย

ปัจจุบัน จำนวนสถานีวิทยุในประเทศไทยทั้งหมด 480 สถานีนั้น เป็นสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทั้งหมด 10 สถานี แบ่งเป็น

1. สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มี 9 สถานี ได้แก่
 - 1.1 สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีเครือข่ายทั้งหมด 4 สถานีด้วยกัน คือ
 - (1) สถานีวิทยุ ม.ก. บางเขน เอ.เอ็ม. 1107 กิโลเฮิร์ตซ์ กำลังส่ง 20 กิโลวัตต์
 - (2) สถานีวิทยุ ม.ก. เชียงใหม่ เอ.เอ็ม. 612 กิโลเฮิร์ตซ์ กำลังส่ง 20 กิโลวัตต์
 - (3) สถานีวิทยุ ม.ก. ขอนแก่น เอ.เอ็ม. 1314 กิโลเฮิร์ตซ์ กำลังส่ง 10 กิโลวัตต์
 - (4) สถานีวิทยุ ม.ก. สงขลา เอ.เอ็ม. 1269 กิโลเฮิร์ตซ์ กำลังส่ง 10 กิโลวัตต์
 - 1.2 สถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เอ.เอ็ม. 981 กิโลเฮิร์ตซ์ กำลังส่ง 10 กิโลวัตต์
 - 1.3 สถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอฟ.เอ็ม. 101.5 เมกกะเฮิร์ตซ์ กำลังส่ง 10 กิโลวัตต์
 - 1.4 สถานีวิทยุเสียงสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เอฟ.เอ็ม. 100 เมกกะเฮิร์ตซ์ กำลังส่ง 1 กิโลวัตต์
 - 1.5 สถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยขอนแก่น เอฟ.เอ็ม. 103 เมกกะเฮิร์ตซ์ กำลังส่ง 1 กิโลวัตต์
 - 1.6 สถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เอฟ.เอ็ม. 88 เมกกะเฮิร์ตซ์ กำลังส่ง 1 กิโลวัตต์
 - 1.7 สถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยนเรศวร เอฟ.เอ็ม. 107.25 เมกกะเฮิร์ตซ์ กำลังส่ง 1 กิโลวัตต์

⁴ Michael C. Keith, and Krause J.M. The Radio Station. 4th ed. Boston : Focal Press, 1997.

- 1.8 สถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เอฟ.เอ็ม. 107.25 เมกกะเฮิรตซ์ กำลังส่ง 1 กิโลวัตต์
- 1.9 สถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เอฟ.เอ็ม. 102.25 เมกกะเฮิรตซ์ กำลังส่ง 1 กิโลวัตต์
2. สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มี 1 สถานี คือ
- 2.1 สถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เอฟ.เอ็ม. 89.5 เมกกะเฮิรตซ์ กำลังส่ง 10 กิโลวัตต์

จุดเริ่มต้นอย่างเป็นทางการของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ ปี 2504 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้มีการจัดตั้งสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (สถานีวิทยุ ม.ก.) ขึ้นเป็นแห่งแรก ต่อมาในปี 2508 ได้เกิดสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาขึ้นอีก 2 สถานี คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทั้ง 3 สถานีนี้ จึงถือเป็นสถานีที่บุกเบิกสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา

หลังจากนั้นอีกประมาณ 2 ปี ในปี 2510 ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงจะจัดตั้งสถานีวิทยุเสียงสื่อสารมวลชน และในปี 2517 คณะวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่นจึงได้จัดตั้งสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยขอนแก่นขึ้น ใกล้เคียงกันกับสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ที่จัดตั้งสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลขึ้นเมื่อปี 2518 ตามด้วยสถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ซึ่งจัดตั้งในปี 2524 สถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ปี 2529 และสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาที่ก่อตั้งขึ้นล่าสุด 2 สถานี ในปี 2530 คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และ สถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*

การศึกษาเกี่ยวกับสถานีวิทยุสถาบันการศึกษายังไม่เคยมีผู้ใดศึกษามาก่อน ลักษณะการดำเนินงานที่แตกต่างกันของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษา เพราะมีความแตกต่างกันตั้งแต่โครงสร้างทางด้านการเป็นเจ้าของ ซึ่งก็คือ มหาวิทยาลัยต่างๆ และการควบคุม ซึ่งแสดงออกมาเป็นนโยบายและวัตถุประสงค์ รวมทั้งคณะกรรมการของสถานี โครงสร้างทางด้านการรายได้ ซึ่งส่งผลมาถึงการลักษณะการดำเนินงาน (Conducts) รวมถึงการจัดการ

* ดูที่ภาคผนวกหน้า 94-96

ภายในสถานี และออกมาเป็นการแสดงออกซึ่งบทบาท (Performances) ก็คือ รายการต่าง ๆ ของสถานี ที่เสมือนเป็นสิ่งที่สะท้อนลักษณะของสถานีนั้นๆ ออกมา ลักษณะการดำเนินงานที่แตกต่างกันสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. สถานีวิทยุสถาบันการศึกษา ที่ดำเนินการในลักษณะหน่วยงานของทางราชการ สังกัดมหาวิทยาลัย ดำเนินงานโดยบุคลากรของสถานี รายได้มาจากงบประมาณแผ่นดิน
2. สถานีวิทยุสถาบันการศึกษา ที่ไม่ได้ดำเนินการในลักษณะหน่วยงานของทางราชการ มี 2 ประเภท คือ

2.1 สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาที่สังกัดมหาวิทยาลัย อยู่ในรูปองค์กร / หน่วยงานวิสาหกิจ ดำเนินงานโดยบุคลากรประจำสถานี

2.2 สถานีวิทยุสถาบันการศึกษา ที่สังกัดมหาวิทยาลัย แต่เปิดให้เอกชนเข้ามาเช่าสัมปทานดำเนินการทั้งหมดหรือบางส่วน อาจดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ประจำสถานีเองร่วมกับบุคลากรภายนอก หรือดำเนินการโดยบุคลากรภายนอกทั้งหมดก็ได้

ลักษณะการดำเนินงานของสถานีนี้มีความยืดหยุ่น สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามปัจจัยต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อเริ่มเปิดดำเนินการยังไม่มีหารายได้เอง แต่เมื่อมีการหารายได้ด้วยการโฆษณาแล้ว สถานีจึงเปลี่ยนไปดำเนินการในลักษณะวิสาหกิจ และกลายเป็นธุรกิจในที่สุด เช่นเดียวกับกับสถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ดำเนินการในลักษณะสถานีของทางราชการมาโดยตลอด โดยที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการดำเนินงานไปตามหน่วยงานที่สังกัด แต่ด้วยปัจจัยหลายๆ ด้าน ทำให้สถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต้องเปลี่ยนแปลงโครงสร้างไปอยู่ในรูปวิสาหกิจเช่นกัน ในขณะที่สถานีวิทยุกระจายเสียงธรรมศาสตร์ คงความเป็นสถานีทางราชการของมหาวิทยาลัยมาโดยตลอด นับแต่วันที่เริ่มดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน

สถานีวิทยุสถาบันการศึกษา ได้มีพัฒนาการมาเป็นลำดับตามระยะเวลาที่ผ่านมา โดยถือเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันหนึ่ง มีการดำเนินหน้าที่และบทบาทตามที่สังคมได้คาดหวังไว้ อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคมทั้งโครงสร้างทางการเป็นเจ้าของและการควบคุม และโครงสร้างทางด้านรายได้ จึงเป็นที่น่าศึกษาว่า ขณะนี้ โครงสร้างและการแสดงบทบาทของสถานีวิทยุสถาบันมีลักษณะอย่างไร ซึ่งการกำหนดนโยบายนั้น ก็มีปัจจัยหลายประการที่เป็นเงื่อนไขในการกำหนดนโยบายของสถานี ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจหรือสังคมการเมือง และยิ่งโยงไปถึงตัวโครงสร้างการบริหารงานของสถานี ซึ่งต้องพิจารณาว่า มีสายงานการบังคับบัญชาอย่างไร เพราะจะมีผลต่อการกำหนดนโยบายด้วย นอกจากนี้ ทั้งนโยบายและโครงสร้าง

การบริหารงานของสถานี่ฯ ยังสามารถส่งผลกระทบต่อการทำงานและการจัดการภายในสถานี่ฯ โดยใน
 ที่นี้จะทำการศึกษาเฉพาะสถานี่วิทยุสถาบันการศึกษาที่บุกเบิกการทำงานในลักษณะสถานี่
 วิทยุสถาบันการศึกษา 3 สถานี่ฯ นอกจากนี้ แต่ละสถานี่ฯยังมีความเปลี่ยนแปลงทางด้านโครง
 สร้างที่เรกต่างกัน ซึ่งได้แก่ สถานี่วิทยุมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถานี่วิทยุกระจายเสียง
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสถานี่วิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัญหานำวิจัย

1. ความสัมพันธ์ของโครงสร้างและการทำงานของสถานี่วิทยุสถาบันการศึกษา มี
 ลักษณะอย่างไร
2. ลักษณะความสัมพันธ์ของโครงสร้าง และการทำงานของสถานี่วิทยุสถาบันการ
 ศึกษา มีผลกระทบต่อการแสดงบทบาทของสถานี่วิทยุสถาบันการศึกษาอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะความสัมพันธ์ของโครงสร้าง และการทำงานของสถานี่วิทยุ
 สถาบันการศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบต่อของโครงสร้างและการทำงานของสถานี่วิทยุสถาบันการ
 ศึกษา ที่มีต่อการแสดงบทบาทของสถานี่วิทยุสถาบันการศึกษา

ข้อสันนิษฐานการวิจัย

โครงสร้างและการทำงานของสถานี่วิทยุสถาบันการศึกษาที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน
 จะส่งผลให้แต่ละสถานี่ฯแสดงบทบาทที่แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเฉพาะสถานี่วิทยุสถาบันการศึกษา 3 สถานี่ฯ ที่ถือเป็นต้นแบบของ
 สถานี่วิทยุสถาบันการศึกษาอื่น ได้แก่ สถานี่วิทยุมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถานี่วิทยุกระจาย
 เสียงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสถานี่วิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยศึกษาเปรียบ
 เทียบถึงลักษณะโครงสร้างและการทำงานของแต่ละสถานี่ฯ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงเดือน

กุมภาพันธ์ 2542

นิยามศัพท์

<p>สถานีวิทยุสถาบันการศึกษา</p>	<p>หมายถึง</p>	<p>สถานีวิทยุที่เป็นองค์การวิद्यุกระจายเสียงที่เป็นของสถาบันอุดมศึกษา เป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงานของนิสิตนักศึกษาทางด้านการจัดและการผลิตรายการวิद्यุกระจายเสียง และฝึกปฏิบัติด้านเทคโนโลยีการกระจายเสียง รวมทั้งเพื่อเป็นสื่อกลางของมหาวิทยาลัย เพื่อเผยแพร่การศึกษาและวัฒนธรรม และพัฒนาทางด้านวิชาการ</p>
<p>โครงสร้าง</p>	<p>หมายถึง</p>	<p>โครงสร้างของสถานีวิद्यุสถาบันการศึกษา ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ โครงสร้างทางด้านการเป็นเจ้าของและการควบคุม โครงสร้างทางด้านการรายได้ ซึ่งใช้วิเคราะห์ลักษณะการดำเนินงานของสถานีวิद्यุสถาบันการศึกษา</p>
<p>บทบาท</p>	<p>หมายถึง</p>	<p>หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือคาดหวังจากสังคม</p>

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะความสัมพันธ์โครงสร้าง และการดำเนินงานของสถานีวิद्यุสถาบันการศึกษา
2. ทำให้ทราบถึง การส่งผลของโครงสร้างและการดำเนินงานที่มีต่อการแสดงบทบาทของสถานีวิद्यุสถาบันการศึกษา
3. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับสถานีวิद्यุสถาบันการศึกษาต่อไป